

Høringsvar Endringer i privatskolelova Prop. 80 L

Norske Fag- og Friskolers Landsforbund (NFFL) representerer frittstående skoler som driver på et ideelt grunnlag. NFFL takker for muligheten til å komme med innspill til høring om «Forslag til endringer i privatskolelova § 2-1 (økt innflytelse for lokale folkevalgte) og forslag til endringer i privatskolelova § 6A-6 og forskrift til privatskolelova kapittel 6A (statstilskudd til skoler godkjent etter privatskolelova kapittel 6A)».

NFFLs forslag til endring i Kunnskapsdepartementets forslag om reduksjon i driftstilskudd til skoler godkjent etter kap.6A i privatskoleloven.

NFFL representerer fem skoler godkjent etter kap.6A i privatskoleloven som rammes hardt av Kunnskapsdepartementet lovendringsforslag. Dette er fire kunstscoler og Norsk Yrkesdykkerskole. Slik NFFL ser det, rammes de fem skolene av et lovendringsforslag i en lov hvor disse skolene ikke logisk hører hjemme. Skolene settes i forslaget opp mot fellesskolen selv om de ikke utgjør noe alternativ til videregående opplæring, men et skoletilbud ut over dette. De fem skolene utgjør også et skoletilbud som er viktig for samfunnet og som ikke tilbys av det offentlige. Nedenfor følger en mer grundig redegjørelse for dette og som er bakgrunnen for at NFFL ber om at de fem skolene skjerms for den foreslåtte reduksjonen i driftstilskudd. Regjeringen har allerede i statsbudsjettet for 2023 varslet at de vil ha en større gjennomgang av finansieringsordningen for kap.6A-skolene basert på utredningen som Oxford Research gjorde på bestilling fra Utdanningsdirektoratet i 2019. NFFL ber om at skolene som NFFL representerer, skjerms for kutt i driftstilskudd inntil departementet har fått gjennomført den varslede gjennomgangen og eventuelt kan finne en mer formålstjenlig plassering av disse skolene innenfor norsk lovverk som kan sikre forutsigbare driftsbetingelser og betingelser i tråd med skolenes formål. Å skjerme disse skolene for et kutt i driftstilskudd, er viktig for å bevare skolene på kort sikt før en får på plass en mer langsiktig løsning. NFFL foreslår at dette for eksempel løses ved å legge inn et unntak fra lovendringsforslaget for disse skolene.

Kunnskapsdepartementet begrunner kuttforslaget med at de ønsker å flytte ressurser fra private skoler til offentlig skole. Å sette de fem kap.6A-skolene som NFFL representerer opp mot offentlig videregående skole, er etter vårt syn lite formålstjenlig. De fem skolene tilbyr undervisning som i dag ikke tilbys i offentlig skole og er ikke et alternativ til et videregående skoleløp, men et viktig skoletilbud ut over dette.

Departementet argumenterer også for at de vil prioritere skoleløp som gir formell sluttkompetanse. Når det kommer til folkehøyskolene er det nettopp løftet fram som en fordel at det finnes skoletilbud som ikke må være en del av formelle utdanningsløp. Dette ser vi også som en av styrkene til våre fem kap.6A-skoler. De fem skolene utgjør i tillegg viktige institusjoner som gir verdifull og yrkesrettet kompetanse. Dette utdypes nærmere nedenfor. Fordi skolene ikke er en del av det formelle utdanningsløpet, har de fem skolene heller ikke krav om studiekompetanse for opptak og dette gjør at skolene på hver sine områder er viktige døråpnere også for de som av ulike grunner ikke har lyktes i videregående opplæring og som trenger alternativ til den mer teoretiske skolebenken.

Forslaget om reduksjon i driftstilskudd, vil føre utgiftene over på studentene. Slik vil departementets forslag bidra til at kunstfag og yrkesdykking vil være yrkesveier som i større grad er forbeholdt de velbemidlede. Så lenge disse skoletilbudene utgjør tilbud ut over offentlig skole og drives på et ikke-kommersielt grunnlag hvor utbytte ikke er et alternativ, utgjør ikke skolene en trussel mot offentlig skole, men et bidrag til et større utdanningsmangfold. NFFL ber regjeringen sikre at alle kan ha muligheten til å velge disse alternativene ved at regjeringen sørger for forsvarlige og forutsigbare driftsbetingelser for skolene.

At reduksjonen i driftstilskuddet skal gjelde fra høsten 2023, vil sette skolene i en krevende økonomisk situasjon. Skolene må gi søkere og eksisterende elever forutsigbarhet og derfor vil det være vanskelig å oppjustere skolepenger allerede høsten 2023. Det er utfordrende å drive seriøse opplæringsinstitusjoner hvis betingelsene for drift skal være så lite forutsigbare. Departementet foreslår også at bestemmelsen om tilskudd skal flyttes fra loven til forskrift. Dette bidrar til mindre forutsigbarhet for skolene og svekker deres mulighet til å være ansvarlige opplæringsinstitusjoner med en langsiktig kvalitetsbygging. Den siste tida med store økte utgifter, understreker behovet for forutsigbarhet på inntektssiden. NFFL ber derfor om at finansieringsmodellen av skolene fortsatt er lovfestet.

Fire kunstscoler av stor verdi for kunstutdanningen i Norge

NFFL representerer fire kunstscoler som vil rammes hardt av forslaget om kutt i driftstilskuddet til kap.6A-skoler. Disse skolene gir som departementet skriver, ikke en formell sluttkompetanse, men utgjør en viktig del av et større løp for kunstutdanningen i Norge. Vi håper det ikke er intensjonen til Kunnskapsdepartementet å svekke den delen av kunstutdanningen i Norge som både sikrer bredde i tilbud og et grunnlag for å søke seg til en høyere utdanning innen kunstfag.

De fire kunstscolene utgjør et viktig tilbud for de som ønsker et videre løp innen kunst. Skolene gir studentene et toårig løp med opptrening av praktiske ferdigheter og både dybdetrening og breddekunnskap som er nødvendig for å være kvalifisert til en opptaksprøve ved en høyere utdanning innen kunst. For å studere kunstfag på universitets- og høyskolenivå, er dette nødvendig kompetanse å besitte og dette oppnås i dag ikke ved et videregående løp alene. Offentlig skole har over mange år gitt mindre og mindre plass til de visuelle kunstfagene og de private skolene som driver på et ideelt grunnlag, utgjør derfor et stadig viktigere skoletilbud innenfor kunstfag. Dette bør være et tilbud som er tilgjengelig for alle. Anslag som de fire kunstscolene har gjort av de økonomiske konsekvensene av kuttforslaget til departementet, er at skolepengene for et toårig løp totalt vil øke med omkring kr.40.000. Dette vil gjøre barrieren for å velge å studere kunstfag, mye høyere.

Ifølge Oxford Researchs rapport fra 2019 fyller de fire kunstscolene under kap.6A et eksisterende kompetansehull og møter reelle behov i samfunns- og arbeidslivet.

Til tross for at de fire kunstscolene ikke i seg selv gir formell sluttkompetanse, gir de avgjørende bidrag i et løp fram mot formell sluttkompetanse. I tillegg til å være et viktig springbrett for høyere kunstutdanning, gir skolene kompetanse som for mange blir grunnlag for egen kunstvirksomhet og for næringsvirksomhet som for eksempel galleridrift. To år ved en kunstscole gir også verdifull kompetanse for de som senere velger helt andre yrkesveier som for eksempel læreryrket eller helse- og omsorgsarbeid. Slik bidrar skolene også til et rikere og mer levende kulturliv i samfunnet generelt.

Norsk Yrkesdykkerskole som en viktig yrkesskole

Om skolen ikke eksisterte, måtte arbeidskraft hentes fra utlandet eller elever måtte søke seg til en utenlandsk opplæringsinstitusjon. Yrkesdykkerskolen har strenge krav til opplæring og sikkerhet som er satt av norske myndigheter. Dette vil ikke kunne sikres på samme måte hvis skolen forsvinner.

Yrkesdykkerskolen gir ikke formell sluttkompetanse i ordinær forstand, men elevene ved skolen får formalisert sin kompetanse ved sertifikater fra myndighetene. Disse sertifikatene er basert på formelle krav for å kunne gå ut i jobb som yrkesdykker. Det er Petroleumstilsynet og Arbeidstilsynet som setter utdanningskravene og som er sertifiserende myndigheter. Disse fører også tilsyn med skolens opplæring.

Kravene som ligger i en utdanning som yrkesdykker, er svært kostnadskreven. Når kostnaden flyttes over på eleven, slik som departementet foreslår, vil dette gjøre dykkeryrket til et alternativ som i stor grad er avhengig av den enkeltes økonomi.

Yrkesdykkerskolen er en av få skolealternativ for elever som er praktisk anlagt og som ikke har opplevd å mestre klassisk klasseromsundervisning. Skolen gir en kort, intensiv, praktisk og direkte yrkesrettet utdanning hvor elevene kan få mulighet til å oppleve mestring, være aktive deltagere i samfunnet og gå direkte ut i en relativt godt betalt jobb som er viktig for nasjonen. Dette er god samfunnsøkonomi.

Gjennomgang av finansieringsordningen for kap.6A-skolene

I presentasjonen av budsjettet, omtales evalueringen som Oxford Research gjorde av tilskuddsordningen for kap.6A-skolene i 2019. Departementet vil med bakgrunn i denne vurdere behov for endringer i støtteordningen.

NFFL ber om at de berørte skolene blir involvert i denne gjennomgangen og får mulighet til å komme med innspill underveis i denne prosessen slik at eventuelle forslag til endringer i støttemodell er basert på kunnskap om skolene og deres samfunnsverdi.

Forslag om å øke lokalt styre over private skoler

Kunnskapsdepartementet foreslår økt innflytelse på private skoler for lokalt folkevalgte. Slik NFFL ser det, vil det bli vanskelig å sikre en likebehandling av skoler og elever og deres rettigheter hvis det skal gis større lokal påvirkning enn det gjøres i dag ved etablering eller driftsendring ved eksisterende skoler. I dag har kommunene rett til å komme med innsigelser, men dette må kunne begrunnes med at en etablering eller driftsendring vil slå tydelig negativt ut for kommunen. Slik NFFL ser det, er dette en god praksis i dag hvor Utdanningsdirektoratet gjør den endelige, objektive vurderingen av kommunenes eventuelle innsigelser og en likebehandling av søknader etter et lovverk som sikrer elevenes og skolenes rettigheter.

Departementet varsler ytterligere lovendringer som vil gi lokalt folkevalgte økt innflytelse også over skoler som allerede er i drift. Skolenes behov for forutsigbarhet er avgjørende for at skolene skal kunne være gode opplæringsinstitusjoner. Forutsigbarhet er grunnlaget for en forsvarlig drift og dette kan ikke være avhengig av det skiftende politiske flertallet lokalt. Med skiftende politisk flertall lokalt, vil det også bli lite forutsigbarhet og mangel på likebehandling for elevene som ønsker å velge et alternativ. Mange av privatskolene som er opprettet de senere årene, er opprettet fordi barnefamilier ønsker å beholde små grendeskoler som legges ned på grunn av trang kommuneøkonomi. Disse barnefamiliene ville mest sannsynlig valgt offentlig skole om de hadde

muligheten til dette og bør over hele landet gis en lik mulighet til å opprette og velge alternativ når offentlige skoler legges ned.

Et eksempel på en skole som med stor sannsynlighet ikke ville eksistert i dag om lokalt folkevalgte skulle hatt det avgjørende ordet på et tidligere tidspunkt, er Hjerleid handverksskole. Skolen er i dag med på å sikre et opplæringstilbud i små tradisjonshåndverksfag som ikke lengre tilbys i offentlige skole. Dette er avgjørende for ivaretagelsen av den immaterielle kulturarven i Norge. Det er urimelig om avgjørelsene knyttet til videre drift av en slik skole skal kunne fattes av lokalt folkevalgte alene.

Departementet skriver i lovendringsforslaget at godkjenning og finansiering av skoler under privatskoleloven ikke er nødvendig for å oppfylle Norges folkerettslige forpliktelser. Dette til tross for at det henvises til menneskerettighetsloven i privatskolelovens formålsparagraf. Innstramningene som regjeringen gjennomfører, bidrar til at alternativene først og fremst forbeholdes de velbemidlede. NFFL mener regjeringen i stedet burde tydeliggjøre skillet mellom ideell og kommersiell skoledrift og sikre betingelsene for ideelle skoler slik at alternativ kan være tilgjengelig for alle, uavhengig av lommebok. Så lenge det settes strenge krav til ikke-kommersiell drift av skolene, er ikke dette en trussel, men et bidrag til et skoletilbud som kan favne mer og flere enn offentlig skole kan favne alene.

NFFL ber om at dagens lov blir stående slik den er i dag og at lokalt folkevalgte fortsatt kan komme med begrunnet innsigelse, men ikke får utvidet makt til å avgjøre om privatskoler skal opprettes og hvordan de skal dimensjoneres i framtida.